

2021-2023թթ.

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ
ՓՈՂԵՐԻ ԼՎԱՑՄԱՆ ԵՎ
ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹՅԱՆ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ
ՌԻՍԿԵՐԻ ԱՋԳԱՅԻՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ**

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Սույն փաստաթուղթը կազմվել է «Հայաստանի Հանրապետությունում փողերի լվացման, ահաբեկչության ֆինանսավորման և զանգվածային ոչնչացման գենքի տարածման ֆինանսավորման դեմ տարվող պայքարի հարցերով» միջգերատեսչական հանձնաժողովի կողմից մշակված մեթոդաբանությամբ և հաստատվել հանձնաժողովի 2024թ. դեկտեմբերի 27-ին կայացած 41-րդ նիստում:

ԵՐԵՎԱՆ, 2024Թ.

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ԱԱԾ	ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայություն
ԱԳՆ	ՀՀ արտաքին գործերի նախարարություն
ԱԳՄ	Ավտոմատ գանձման մեքենա
ԱՆ	ՀՀ արդարադատության նախարարություն
ԱՏԳ	Ազատ տնտեսական գոտի
ԱՖ	Ահաբեկչության ֆինանսավորում
ԲԱՄ	Բանկային ավտոմատացված մեքենա
ԲԲԸ	Բաց բաժնետիրական ընկերություն
ԳԴ	ՀՀ գլխավոր դատախազության
Գնահատման հաշվետվություն	Եվրոպայի Խորհրդի ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախմբի կողմից ՀՀ փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի համակարգի հինգերորդ փուլի փոխադարձ գնահատման հաշվետվություն (2015թ.)
ԴԴ	ՀՀ դատական դեպարտամենտ
ԵԱՏՄ	Եվրասիական տնտեսական միություն
ԵԽ ԳՐԵԿՈ	Եվրոպայի խորհրդի Կոռուպցիայի դեմ պետությունների խումբ
ԶՈՁ ՏՖ	Զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորում
ԷՆ	ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարություն
ԿԲ	ՀՀ կենտրոնական բանկ
ԿԳՀ	Կասկածելի գործարքի կամ գործարար հարաբերության վերաբերյալ հաշվետվություն
ԿԿՀ	ՀՀ կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողով

ՀԱՓՀՊ	Հայաստանի աուդիտորների և փորձագետ հաշվապահների պալատ
ՀԿ	Հասարակական կազմակերպություն
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՀՆԱ	Համախառն ներքին արդյունք
ՀՊՈՒ	Հաճախորդի պատշաճ ուսումնասիրություն
ՀՎԽ	Հաշվապահական հաշվառման և աուդիտորական գործունեության հանրային վերահսկողության խորհուրդ
ՀՔԾ	ՀՀ հատուկ քննչական ծառայության
ՄԱԿ	Միավորված ազգերի կազմակերպություն
Միջգերատեսչական հանձնաժողով	ՀՀ վարչապետի 17.01.2019թ. թիվ 45-Ա որոշմամբ ստեղծված «Փողերի լվացման, ահաբեկչության ֆինանսավորման և զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման դեմ պայքարի հարցերով միջգերատեսչական հանձնաժողով»
ՆԴՄ	Ներքին դիտարկումների մարմին
ՆՈՖԳՏՄ	Նախատեսված ոչ ֆինանսական գործունեության տեսակներ և մասնագիտություններ
ՊԵԿ	ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտե
ՈԱԿ	Ոչ առևտրային կազմակերպություն
ՆԳՆ	ՀՀ ներքին գործերի նախարարություն
ՌԱԳ	Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման ռիսկերի ազգային գնահատում
Ռիսկահենք վերահսկողության հայեցակարգ	Հայաստանի Հանրապետությունում փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի պահանջներին նախատեսված ոչ ֆինանսական գործունեության տեսակների և մասնագիտությունների

	համապատասխանության ռիսկահենք վերահսկողության հայեցակարգ
ՍՊԸ	Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն
ՏՀԶԿ	Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպություն
ՓԲԸ	Փակ բաժնետիրական ընկերություն
ՓԻՕ	Փոխադարձ իրավական օգնության
ՓԼ	Փողերի լվացում
ՔԱՈՒԱ	Քաղաքական ազդեցություն ունեցող անձ
ՔԴՕ	ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրք
ՔԿ	ՀՀ քննչական կոմիտե
ՔՕ	ՀՀ քրեական օրենսգիրք
Օրենք	«Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» ՀՀ օրենք
ՖԴԿ	ՀՀ կենտրոնական բանկի ֆինանսական դիտարկումների կենտրոն
ՖՀՄ	Ֆինանսական հետախուզության մարմին
ՖՀԿՎ	ՀՀ կենտրոնական բանկի ֆինանսական համակարգի կարգավորման վարչության
ՖՀՄՂԽ	Անկախ պետությունների համագործակցության մասնակից պետությունների ՖՀՄ-ների ղեկավարների խորհուրդ
ՖՆ	ՀՀ ֆինանսների նախարարություն
ՖՎԼԴ	ՀՀ կենտրոնական բանկի ֆինանսական վերահսկողության և լիցենզավորման դեպարտամենտ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱՀԱՆԳՈՒՄՆԵՐ

ՀԱՄԱՏԵՔՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ

Աշխարհագրական միջավայրը

Հաշվի առնելով ՀՀ աշխարհագրական տեղակայումը, այդ թվում՝ Ադրբեջանի կողմից Լեռնային Ղարաբաղի դեմ 2020թ. սեպտեմբերին սանձազերծված լայնամասշտաբ ագրեսիայի արդյունքում և դրանից հետո ձևավորված իրողությունները, տարածաշրջանային զարգացումները հնարավոր է բացասաբար ազդեն Հայաստանի ԱՖ ռիսկայնության վրա: Այդուհանդերձ, սահմանային արդյունավետ հսկողության ռեժիմը զսպում է անդրսահմանային հարաբերություններով պայմանավորված ՓԼ/ԱՖ հնարավոր ռիսկերը:

Ժողովրդագրական միջավայրը

Պահպանվել է ՀՀ բնակչության միատարրությունը՝ 98.06%-ը կազմում են հայեր: Հայերի բացարձակ մեծամասնության (97,5%) դավանանքը քրիստոնեություն է: Շարունակվել է ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների պաշտպանության նպատակով համագործակցությունը: Բացակայել են կրոնական կամ ազգային պատկանելիության դրդապատճառներով բախումները: Նշված ցուցանիշները վկայում են ժողովրդագրական միջավայրի՝ որպես միջավայրային տարրի ցուցանիշների դրական դինամիկայի պահմանման մասին:

Տնտեսական միջավայրը

Դիտարկվող ժամանակահատվածում պահպանվել է տնտեսական միջավայրի կայուն աճի միտումը: 2020թ. կորոնավիրուսի համավարակից հետո տնտեսության վերականգմամբ և աշխարհաքաղաքական իրավիճակով պայմանավորված ակտիվացել է դեպի ՀՀ կապիտալի և մարդկային ռեսուրսի ներհոսքը, ինչը հանգեցրել է տնտեսական աճին: Շարունակվել է ՀՆԱ-ի նկատմամբ հաշվարկվող ստվերի կրճատման պահպանման միտումը՝ 12-15%-ից նվազելով 8.6%: Ինչ վերաբերում է ԱՏԳ-ներին, դրանց գտնվելու վայրով, մասնակիցների քանակով և շրջանառության ծավալներով պայմանավորված՝ ԱՏԳ-ների գործունեությունը ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի չի հանգեցնում:

Անդրսահմանային հոսքերը

Դիտարկվող ժամանակահատվածում անդրսահմանային անկանխիկ ֆինանսական հոսքերը հիմնականում համադրելի են արտաքին առևտրաշրջանառության ցուցանիշների հետ: Պահպանվել է կանխիկ դրամական միջոցների արտահանման և ներմուծման հայտարարագրերի քանակի աճման միտումը, ինչը իր հերթին նպաստում է ստվերի կրճատմանը: Անդրսահմանային բնույթի նախորդող հանցագործությունները որևէ էական ազդեցություն չունեն երկրի ՓԼ/ԱՖ ռիսկայնության վրա:

Կոռուպցիայի մակարդակը

Կոռուպցիայի դեմ պայքարը շարունակում է մնալ առաջնային ուղղություն Հայաստանի քաղաքական ղեկավարության օրակարգում, ինչի մասին վկայում են թե միջազգային կառույցների կողմից տրված դրական գնահատականները, թե ՀՀ պատկան մարմինների ջանքերը՝ ուղղված համապատասխան միջազգային լավագույն փորձի, դրանք կյանքի կոչելու համար անհրաժեշտ օրենսդրական ու ինստիտուցիոնալ համակարգի, ներառյալ՝ գործառնական միջոցառումների ներդրմանը: Այնուամենայնիվ, դեռևս առկա են իրականացման ենթակա գործողություններ, որոնք նաև արտացոլված են Հակակոռուպցիոն ռազմավարության 2023-2026թթ գործողությունների ծրագրում՝ հետագա առաջընթացի ապահովման, միջազգային հանձնարարականներին և առաջավոր փորձին լավագույնս համապատասխանության նպատակով:

Ֆինանսական ներառումը

Դիտարկվող ժամանակահատվածում պահպանվել է ֆինանսական ներառման ցուցանիշների դրական դինամիկան, ինչի մասին վկայում են ֆինանսական ծառայություններից օգտվողների քանակակական աճը և ծավալները, այդ թվում՝ ֆինանսական կազմակերպությունների կողմից սպառողներին ընձեռած հնարավորության արդյունքում անկանխիկ գործարքների ծավալները, ֆինանսական կրթման, ֆինանսական ծառայություններից օգտվելու մատչելիության ուղղությամբ կատարված աշխատանքները, միջազգային հեղինակավոր հարթակների աշխատանքներին ՀՀ-ի մասնակցությունը և այլ գործոնները:

ՓԼ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐԸ

Նախորդող հանցագործությունները

Դիտարկվող ժամանակահատվածում պահպանվել է գրանցված նախորդող հանցագործությունների դեպքերի աճի միտումը: Կայացված դատավճիռների մասով ևս ընդհանուր առմամբ պահպանվել է նախորդ ՌԱԳ-ի տարեկան նույն ցուցանիշը, իսկ ընդհանուր հանցագործությունների կազմում առանձնապես խոշոր չափերով կատարված հանցագործությունների մասնաբաժինը կազմում է շուրջ 9.58%:

Հանցավոր գույքի գնահատված չափը

Նախաքննության փուլում հանցագործություններով պատճառված վնասի, դատավճիռներով, ապօրինի գույքի բռնագանձման պահանջների հայցագնով և հաշտության համաձայնությամբ արձանագրված հանցավոր գույքի հանրագումարը կազմել է 680.15 միլիարդ ՀՀ դրամ (տարեկան միջինը՝ 226.7 միլիարդ ՀՀ դրամ), ինչը կազմում է երկրի միջին տարեկան ՀՆԱ-ի շուրջ 2.72%-ը:

Նախորդող հանցագործությունների, հանցավոր գույքի գնահատված չափի վերլուծության արդյունքների համադրմամբ ՀՀ-ում ՓԼ տեսանկյունից առավել մեծ սպառնալիք ներկայացնում են հետևյալ հանցագործությունները.

- Խարդախությունը (սեփականության դեմ ուղղված հանցագործություն)
- Վստահված գույքը հափշտակելը (սեփականության դեմ ուղղված հանցագործություն)
- Պաշտոնատար անձի կողմից իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը չարաշահելը կամ լիազորություններն անցնելը (կոռուպցիոն բնույթի հանցագործություն)
- Հարկերը, տուրքերը կամ այլ վճարներ չվճարելը (տնտեսական գործունեության դեմ ուղղված հանցագործություն)
- Թմրամիջոցների, հոգեմետ (հոգեներգործուն) նյութերի, դրանց պատրաստուկների կամ դրանց համարժեք նյութերի (անալոգի) ապօրինի շրջանառությունն իրացնելու նպատակով կամ դրանք ապօրինի իրացնելը (բնակչության դեմ ուղղված հանցագործություն)
- Համակարգչային հափշտակությունը (կիբեռհանցագործություն)

Վերլուծությունների հիմքում ընկած ազդակները

Մասնավոր հատվածից, իրավապահ մարմիններից և օտարերկրյա ՖՀՄ-ներից ՖԴԿ-ի ստացած ազդակներում առաջադրված վարկածները բովանդակային առումով համադրելի են թե միմյանց, թե ՖԴԿ-ի կողմից իրավապահ մարմիններին ուղարկված ծանուցումների հետ:

ԱՀԱԲԵԿԶՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՖ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐԸ

- Դիտարկվող ժամանակահատվածում ՀՀ-ում բացակայել են ահաբեկչության և ԱՖ համար նպաստավոր նախապայմանները.
- Պատկան մարմիններն արդյունավետորեն կանխել են տարածաշրջանից ահաբեկչական կազմակերպությունների հետ առնչություն ունեցող անձանց՝ ՀՀ ներթափանցելու փորձերը.
- Քրեական վարույթներ են նախաձեռնվել ահաբեկչության և ահաբեկչության նախապատրաստման չորս դեպքով, որոնք իրենց վտանգավորության ու մասշտաբի առումով էական չեն: Կայացվել է 1 մեղադրական դատավճիռ:
- Ռիսկային երկրների հետ ՀՀ առնչությունները, այդ թվում՝ միջազգային փոխանցումների տեսանկյունից, սահմանափակվում են հայկական համայնքների հետ ունեցած բնականոն կապերով.
- Իրականացված վերլուծությունների արդյունքներով ահաբեկչության հետ կապված էական ռիսկեր չեն հայտնաբերվել, իսկ ԱՖ-ի մասով առաջադրված վարկածները հերքվել են:

ՓԼ/ԱՖ ԽՈՑԵԼԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Իրավական համակարգ

Ոլորտային օրենսդրության զարգացումները կատարվել են 2018 թվականի հուլիս ամսին ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախմբի կողմից հաստատված Հայաստանի Առաջընթացի առաջին հաշվետվությամբ վեր հանված խնդիրների լուծման նպատակով ընդունված միջոցառումների ծրագրի հիման վրա: Կատարված փոփոխություններն ավելի են բարելավել ՀՀ համապատասխանությունը ՖԱԹՖ-ի հանձնարարականներին, իսկ «Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» օրենքում նախատեսվող՝ իրավաբանական կազմավորումների թափանցիկությանը և իրական շահառուներին առնչվող փոփոխությունները լիարժեքորեն կապահովվեն ՀՀ

համապատասխանությունը ՖԱԹՖ-ի հանձնարարականներին: Հարակից ոլորտներում կատարված օրենսդրական փոփոխությունները՝ իրավաբանական անձանց քրեական պատասխանատվության ենթարկելու ինստիտուտի, իրավաբանական անձանց իրական շահառուների ռեգիստրի ներդրումը, կանխիկի սահմանափակումը նախատեսող օրենքի ընդունումը, եկամուտների հայտարարագրման ինստիտուտի կատարելագործումը էական դրական ազդեցություն կունենա ՓԼ/ԱՖ խոցելիությունների մակարդակի նվազեցման վրա, իսկ կրիպտոակտիվների ոլորտը կարգավորող օրենսդրական փաթեթի ընդունումը ավելի կատարյալ օրենսդրական մեխանիզմներ կապահովի ՓԼ/ԱՖ սպառնալիքների զսպման համար

Ինստիտուցիոնալ համակարգ

Ֆինանսական դիտարկումների կենտրոն

ՖԴԿ-ն շարունակել է իր ակտիվ մասնակցությունը և աջակցությունը ՓԼ և նախորդող հանցագործությունների հատկանիշներով նախաձեռնված խոշոր քրեական վարույթներում ֆինանսական բաղադրիչի քննության հարցում: Շարունակվել են ՖԴԿ-ի հանձնարարականների տրամադրումը հաշվետու անձանց կանխարգելիչ միջոցառումներ ձեռնարկելու նպատակներով: ԿԳՀ-ների առնչությամբ հաշվետու անձանց տրամադրվել է թե ընդհանուր, թե անհատական հետադարձ արձագանք, որոնց արդյունքները տրամադրվել են նաև վերահսկողին: Օտարերկյա գործընկերներին ուղարկված հարցումների և տեղեկությունների քանակը ցածր է:

Իրավապահ համակարգ

Էականորեն աճել է նախաձեռնված քրեական վարույթների քանակը, ինչը պայմանավորված է նաև քրեադատավարական նոր օրենսդրական փոփոխություններով: Նման գերբեռնվածության պարագայում իրավապահ համակարգի համար առկա են դժվարություններ ապահովելու համար դրանց քննության հետ կապված անհրաժեշտ գործընթացները: Չնայած ՓԼ քրեական վարույթներով նախաքննության փուլում արձանագրվել են ցուցանիշների աճ, այդուհանդերձ ՓԼ վերջնական դատական ակտերի գրեթե բացակայությունը հնարավորություն չի տալիս տալ վերջնական գնահատական նախաքննության փուլում ՓԼ քրեական վարույթների քննության արդյունավետության մասին: Իրավապահ համակարգում շարունակում է արդիական մնալ իրավասու մարմինների

մարդկային և տեխնիկական ռեսուրսների, ինչպես նաև գիտելիքների և փորձի ընդլայնման անհրաժեշտությունը, որի ուղղությամբ ձեռնարկվում են անհրաժեշտ միջոցառումներ:

Դատական համակարգը

Դատական համակարգը դիտարկվող ժամանակահատվածում աշխատել է գերբեռնված, ինչի դրսևորումն են եղել գործերի քննության երկար ժամկետները: Հակակոռուպցիոն մասնագիտացված դատարանի, այդ թվում՝ վերաքննիչ և վճռաբեկ հակակոռուպցիոն պալատների ստեղծումը կարող է նպաստել ՓԼ գործերի արդյունավետ քննությանը, այդուհանդերձ ՓԼ դատավճիռների սակավ քանակը հնարավորություն չի տալիս գնահատել դատարանների գործունեության, ներառյալ՝ կիրառված պատժատեսակների արդյունավետության մասին՝ չնայած նրան որ դատարանների վարույթներում առկա են մեծածավալ ՓԼ քրեական գործեր: Միաժամանակ, առկա է ռիսկ, որ դատարանների վարույթում գտնվող ՓԼ գործերի քննության ժամկետների երկարացումը կարող է խաթարել արդարադատության բուն էությունը, այդ թվում՝ պատժի և պատասխանատվության անխուսափելիության սկզբունքը, ուստի անհրաժեշտ է ՓԼ գործերի քննության ժամկետների հարցում որդեգրել արդյունավետ և ընդունելի մոտեցումներ: «Դատական և իրավական բարեփոխումների 2022-2026թթ. ռազմավարությամբ» նախատեսվել և կյանքի են կոչվում ոլորտում առկա խնդիրների լուծումներ:

Ֆինանսական հաստատությունների վերահսկող մարմինը

Ձեռնարկվել են միջոցառումներ ՆԴՄ գործառույթի ուժեղացման և անկախության մակարդակի բարձրացման, ինչպես նաև ֆինանսական հաստատություններում ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի ներքին գործընթացների (այդ թվում՝ ավտոմատացված համակարգերի) բարելավման նպատակով: Արդյունավետ վերահսկողության նպատակով մշակվել է բանկերի և ոչ բանկ ֆինանսական հաստատությունների համար ՓԼ/ԱՖ ռիսկի գնահատման նոր մեթոդաբանություններ: Ֆինանսական հաստատությունների մասով հեռակա վերահսկողության և տեղերում ստուգումների ձեռնարկների խմբագրման համար նախաձեռնվել են աշխատանքներ: Աճել է հայտնաբերված խախտումների համար Ֆինանսական հաստատությունների նկատմամբ կիրառված պատասխանատվության միջոցների ծավալը:

Հետստուգումները վկայում են, որ կիրառված պատժամիջոցները հիմնականում արդյունավետ են և տարհամոզիչ:

Ոչ ֆինանսական հաստատությունների վերահսկող մարմինները

Խաղատների, շահումով խաղերի և վիճակախաղերի կազմակերպիչների վերահսկող մարմինները

Խաղային ոլորտի կազմակերպիչների նկատմամբ իրականացված ստուգումների, բացահայտված խախտումների և կիրառված պատասխանատվության միջոցների ցուցանիշները չափազանց ցածր են: Վերահսկողության արդյունավետության տեսանկյունից կարևորվում է ՓԼ/ԱՖ/ԶՈՁՏՖ ռիսկերի գնահատման մեթոդաբանության ընդունումը և մոնիտորինգային կենտրոնի գործարկումը:

Աուդիտորների և աուդիտորական կազմակերպությունների վերահսկող մարմինները

Աուդիտորների նկատմամբ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրության խախտումներ չեն բացահայտվել: Աուդիտորական գործունեության ոլորտում շարունակվել են օրենսդրական փոփոխությունների կիրարկմանն ուղղված ներքին գործընթացների, այդ թվում՝ վերահսկող մարմնի իրավասությունների կանոնակարգման աշխատանքները:

Նոտարների վերահսկող մարմինը

Նոտարների նկատմամբ իրականացված ստուգումների ցուցանիշը չափազանց ցածր է, ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրության խախտումներ չեն բացահայտվել: Վերահսկողության արդյունավետության տեսանկյունից կարևորվում է 2023թ. ընդունված «Նոտարների կողմից իրականացվող նոտարական գործողությունների առնչությամբ ՓԼ/ԱՖ/ԶՈՁՏՖ ռիսկերի գնահատման մեթոդաբանության գործարկումը:

Փաստաբանների վերահսկող մարմինը

Փաստաբանների նկատմամբ ստուգումներ չեն իրականացվել, ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրության խախտումներ չեն բացահայտվել, ինչը պայմանավորված է կարգապահական վարույթի հարուցումը՝ բողոքների/դիմումների առկայությամբ և փաստաբանական գաղտնիքի կարգավորումներով, որոնք թույլ չեն տալիս իրականացնել արդյունավետ վերահսկողություն:

Այլ ոչ ֆինանսական հաստատությունների վերահսկող մարմինը

Այլ ոչ ֆինանսական հաստատությունների մասով ՖԴԿ-ն իրականացրել է հեռակա վերահսկողություն՝ հաշվի առնելով այդ անձանց գործունեությունից բխող ցածր ռիսկերը և իր սահմանափակ ռեսուրսները: Վերահսկողության արդյունքներով բացահայտվել է խախտում, կիրառվել է պատասխանատվության միջոց: Առկա է ոչ ֆինանսական հաստատությունների հայտնաբերման հետ կապված իրավական մեխանիզմները կատարելագործելու անհրաժեշտություն:

Տվյալների հավաստիությունն ու օգտագործելիությունը

Դիտարկվող ժամանակահատվածում բոլոր խոշոր կազմակերպությունները, ինչպես նաև ֆինանսական հաստատությունները պարտավոր են եղել հրապարակել տարեկան ֆինանսական հաշվետվություններ, ինչը հիմնականում համապատասխանում է ֆինանսական անադարտության ոլորտում միջազգային լավագույն փորձին: 2020թ. տարեսկզբին ուժի մեջ մտած օրենսդրական փոփոխություններով ընդլայնվել է հաշվետու կազմակերպությունների շրջանակը:

ՀՊՈՒ-ի պատշաճ իրականացման համար անհրաժեշտ տվյալների աղբյուրները լայնորեն կիրառվում են ֆինանսական հատվածի հիմնական մասնակիցների կողմից, ինչը համահունչ է ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի կենտրոնացումներին: Ֆինանսական հաստատությունների վերահսկողությունը վեր է հանել ՀՊՈՒ-ի պահանջների խախտման դեպքեր, իսկ ոչ ֆինանսական հաստատությունների վերահսկողությունը հայտնաբերել է ընթացիկ ՀՊՈՒ-ի խախտման եզակի դեպքեր: Ընդհանուր առմամբ, ՀՊՈՒ-ն իրականացվում է հիմնականում արդյունավետ: ՖԴԿ-ն հասանելիություն ունի վերլուծությունների համար անհրաժեշտ բոլոր տվյալների շտեմարաններին, դրանց հավաստիության և օգտագործելիության հետ կապված որևէ խնդիրներ առկա չեն:

Իրավապահ մարմինները դրական են գնահատել բանկային գաղտնիքի ձեռքբերման օրենսդրական նոր կարգավորումը, որը հնարավորություն է տալիս այսուհետ բանկային գաղտնիք ձեռքբերել ոչ միայն մեղադրյալի վերաբերյալ, այլ նաև այն անձի, որի վերաբերյալ առկա են ենթադրյալ հանցանք կատարելու մասին վկայող փաստեր, ինչպես նաև վերջինների կողմից վերահսկվող կամ այլ կերպ կառավարվող իրավաբանական անձի վերաբերյալ: Վերոգրյալը կարող է նպաստել նախորդող և ՓԼ

հանցագործությունների բացահայտման և քննության արդյունավետության բարձրացմանը:

Միջազգային համագործակցությունը

ՖՀՄ-ների, ֆինանսական հաստատությունների լիցենզավորող և վերահսկող մարմինների միջև համագործակցությունն իրականացվել է հիմնականում առանց խոչընդոտների, հարցումների պատասխանները ստացվել են միջինում մինչև 1 ամսվա ընթացքում: ՓԻՕ հարցումներին պատասխանելու միջին ժամկետը 7 ամիս է, գրանցվել է ՓԻՕ-ի ուղարկած հարցումներին տրամադրած պատասխանների քանակի աճ, իրավասու մարմինները ձեռնարկել են միջոցներ ՓԻՕ-ի հարցումների որոլտում առկա խնդիրները լուծելու ուղղությամբ, այդուհանդերձ դեռևս այդ խնդիրները լիովին հաղթահարված չեն:

Ներպետական համագործակցությունը

Ներպետական համագործակցությունն իրականացվում է հիմնականում առանց խոչընդոտների: Նախաձեռնված ՓԼ վարույթների գերակշիռ դեպքերում ՖԴԿ-ն ունի մասնակցություն: Այդուհանդերձ, դեռևս պահպանվում է ՖԴԿ ՖՀՏ-ների՝ իրավապահ մարմինների կողմից առավելապես նախորդող հանցագործությունների, բայց ոչ՝ ՓԼ քննության նպատակով օգտագործման նպատակներով դեպքերի աճը: ՖԴԿ-ի և բոլոր իրավապահ մարմինների միջև առկա է ֆինանսական հետախուզության տվյալների փոխանակման միասնական հարթակ:

Բռնագրավումը

Մեղադրական դատավճռի հիման վրա գույքի բռնագրավման արդյունքներվ դիտարկվող ժամանակահատվածում նախաքննության փուլում նախորդող հանցագործություններով արձանագրված հանցավոր գույքի (132 միլիարդ ՀՀ դրամի) և վերականգնված գույքի (78 միլիարդ ՀՀ դրամը) հարաբերակցությունը կազմում է 60%: Հանցավոր գույքի ծավալում առկա չէ տարանջատում տուժողին պատճառված վնասի և ՔՕ 121-րդ հոդվածով նախատեսված բռնագրավման ենթակա գույքի ծավալների միջև: Կայացված դատավճիռներով բռնագրավման ենթակա գույքի ցածր ծավալը կարող է պայմանավորված լինել նախաքննության փուլում գույքի վերականգնմամբ, դատական գործերի՝ դատաքննության փուլում գտնվելու, իսկ վերականգնված գույքի ցածր ծավալը կարող է պայմանավորված լինել կատարողական վարույթների՝ ընթացքում գտնվելու կամ կամովին վերականգնված

լինելու հանգամանքներով: Դատավճիռներով բռնագրավման ենթակա հանցագործության գործիքների և միջոցների արժեքը տարանջատված է: Հանցավոր գույքի օգտագործման արդյունքում առաջացած եկամուտների հայտնաբերման առնչությամբ առկա են դժվարություններ, որոնց ուղղությամբ անհրաժեշտ է իրավապահ մարմինների աշխատանքների կատարման շարունակական բնույթի պահպանումը, այդ թվում՝ զուգահեռ ֆինանսական քննության գործիքակազմի լիարժեք կիրառումը ապահովելու միջոցով: Քրեական վարույթներով արգելադրված և բռնագրավված գույքի կառավարման առանձին մարմին կամ հիմնադրամ (Asset management fund) նախատեսված չէ, որի առկայությունը միջազգային պրակտիկայում կարևորվում է արգելադրված և բռնագրավված գույքի արդյունավետ կառավարման տեսանկյունից:

Առանց մեղադրական դատավճռի գույքի բռնագրավման արդյունքներով հաշվի առնելով ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման ինստիտուտի գործարկման կարճ ժամանակահատվածը՝ կարելի է արձանագրել այդ ինստիտուտի գրանցած հաջողությունները, որոնց մասին վկայում են դիտարկվող ժամանակահատվածում ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման առնչությամբ ուսումնասիրություն սկսելու մասին որոշումների, հայցադիմումների քանակի, հայցի նախնական ապահովման միջոց կիրառելու և փաստացի արգելանքի տակ դրված գույքի քանակի և ծավալների տարեց տարի շարունակվող աճը: Կնքվել և դատարանի կողմից հաստատվել են հաշտության համաձայնություններ, որոնցից մեկը կնքվել է ՓԼ քրեական վարույթի հիմքով սկսված ուսումնասիրության արդյունքներով, որով բռնագանձված գույքի բարձր ծավալը դրական ցուցանիշ է՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ դիտարկվող ժամանակահատվածում բարձր ծավալի գույքի բռնագրավման ՓԼ մեղադրական դատավճիռներ չեն կայացվել, այդ թվում՝ փաստացի բռնագրավվել: Արգելադրված և բռնագանձված գույքի կառավարման մասով առկա է քրեական վարույթներով արգելադրված և բռնագրավված գույքի կառավարման նույն մարմին կամ հիմնադրամ ունենալու անհրաժեշտությունը:

Ահաբեկչության և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի լրացուցիչ կանխարգելիչ միջոցառումները

Ահաբեկչության և ԱՖ կանխարգելման նպատակով ՀՀ-ում իրականացվում են ինչպես ներպետական, այնպես էլ միջազգային՝ բազմակողմ և տարածաշրջանային

բնույթի միջոցառումներ, որոնք էապես զսպում են ահաբեկչությանը և ԱՖ-ին առնչվող սպառնալիքների իրացվելու հավանականությունը:

Մասնավոր հատվածը

Ֆինանսական հաստատությունները

Հաճախորդների ռիսկ. Բանկերի ընդհանուր հաճախորդների կազմում բարձր ռիսկային հաճախորդների տեսակարար կշիռը դրսևորել է աճի միտում՝ միջինում 1.5%-ից կազմելով 4.25%՝ ինչը պայմանավորված հիմնականում ոչ ռեզիդենտ ֆիզիկական անձանց աճով: ՀՀ ֆինանսական հաստատությունների հաճախորդների մեծամասնությունը՝ շուրջ 98%-ը ՀՀ ռեզիդենտ ֆիզիկական և իրավաբանական անձինք են: Ոչ ռեզիդենտ հաճախորդները հիմնականում դիտարկվում են որպես բարձր ռիսկի չափանիշ, որոնց նկատմամբ ձեռնարկվում են հավելյալ պատշաճ ուսումնասիրության միջոցառումներ: Բարձր ռիսկային երկրների ռեզիդենտ անձանց հետ առնչությունը և ՀՀ-ի հետ կապը բացատրվում է այդ երկրներում հայկական Սփյուռքի և առևտրաշրջանառության առկայությամբ: Ինչ վերաբերում է օֆշորային երկրների ռեզիդենտ անձանց, դրանց առնչվող ռիսկը կենտրոնացած է փոքրաթիվ բանկերում, որոնց նկատմամբ իրականացվող վերահսկողությունը, ինչպես նաև այդ բանկերում ներդրված՝ ռիսկերի զսպման ներքին մեխանիզմները բավարար են ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի պահանջներն արդյունավետ կերպով իրագործելու համար:

Աշխարհագրական ռիսկ. Թղթակցային հարաբերությունների տեսանկյունից ռիսկերը կառավարվում են՝ հաշվի առնելով որ թղթակից բանկերի երկրների մեծամասնությունում ներդրված են ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի արդյունավետ համակարգեր: Միջազգային փոխանցումների և ստացումների առումով չնայած բարձր ռիսկային երկրներ դրանց ցուցանիշը աճել է, սակայն ընդհանուր փոխանցումների և ստացումների ծավալում դրանց տեսակարար կշիռն էական փոփոխության չի ենթարկվել, ինչը պայմանավորված է այդ երկրներում հայկական սփյուռքի առկայությամբ և դրա ներկայացուցիչների՝ ՀՀ-ունեցած տնտեսական շահերով ու անձնական/ բարեկամական կապերով, ինչպես նաև առևտրաշրջանառության առկայությամբ և տնտեսական աճի ցուցանիշներով:

Պրոդուկտների/ծառայությունների ռիսկ. Հաշվի առնելով ՀՀ ֆինանսական համակարգում մատուցվող պրոդուկտների/ծառայությունների սահմանափակ, հիմնականում դասական տեսականին, ինչպես նաև այդ ծառայությունների

մատուցմամբ պայմանավորված հնարավոր ռիսկերի զսպման նպատակով ֆինանսական հաստատությունների կողմից իրականացվող միջոցառումները, դրանց մասով ռիսկերը պատշաճ կերպով բացահայտվում, գնահատվում և զսպվում են Այդուհանդերձ, հաշվի առնելով տարեցտարի աճող ԿԱԾՄԱ-ների քանակը և շրջանառության ծավալները, ինչպես նաև այն, որ դրանց առաջարկած ծառայություններն առնվազն մասամբ օգտագործվում են ենթադրյալ հանցավոր ճանապարհով ստացված միջոցների օրինականացման նպատակով, կրիպտոակտիվներից բխող ռիսկը շարունակելու է մնալ բարձր, քանի դեռ կրիպտոակտիվների ոլորտը ՀՀ-ում կարգավորված չէ:

Ներքին հսկողության համակարգ. Վերլուծության արդյունքները թույլ են տալիս փաստել, որ բանկերում և այլ խոշոր ֆինանսական հաստատություններում, որտեղ կենտրոնացած են ՓԼ/ԱՖ հիմնական ռիսկերը, ՓԼ/ԱՖ կանխարգելման գործառույթը կորպորատիվ կառավարման լավագույն ստանդարտներին համապատասխան իրականացվում է եռաստիճան համակարգով: Փոքր ֆինանսական հաստատությունների կողմից ՓԼ/ԱՖ կանխարգելման նպատակով ձեռնարկվող միջոցառումները բավարար են իրենց գործունեությանը բնորոշ ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի զսպման համար:

Ոչ ֆինանսական հաստատությունները

Խաղատների, շահումով խաղերի և վիճակախաղերի կազմակերպման ոլորտ

ՀՀ-ում խաղատները շահման հավաստագիր չեն տրամադրում, ինչը էականորեն նվազեցնում է ՓԼ ռիսկը, սակայն նախորդող հանցագործությունների և ՓԼ քրեական վարույթների ուսումնասիրությունը ցույց է տվել, որ ինտերնետ շահումով խաղերի կազմակերպիչների խաղային հաշիվներն օգտագործվում են խարդախությամբ հափշտակված գումարները լվանալու նպատակով: Օտարերկրյա հաճախորդների քանակը նվազել է՝ 2.5 %-ից կազմելով 1.1%: Աճել է ինչպես խաղային ոլորտի հաշվետուների կողմից կատարված խոշոր գործարքների, այնպես էլ ՖԴԿ-ին ներկայացվող հաշվետվությունների քանակը և դրանցում ներգրավված միջոցների ծավալը: Պահպանվել է ԿԳՀ-ների ցածր քանակի տրամադրման ցուցանիշը, ինչի ուղղությամբ կարևորվում է վերահսկող մարմնի հետևողական աշխատանքների իրականացումը:

Անշարժ գույքի առուվաճառքի գործառնությունների ոլորտ

Անշարժ գույքի գործառնությունների ոլորտում ռիսկերը վերահսկելի են և վերահսկողության արդյունավետության բարձրացման նպատակով ներդրվում է իրավական և գործառնական գործիքակազմ: Անհրաժեշտ է սահմանել խոշոր՝ 50 մլն ՀՀ դրամը գերազանցող անշարժ գույքի առուվաճառքների գործարքների պարտադիր նոտարական վավերացման պահանջ: Անշարժ գույքի առուվաճառքի գործարքներում մասնակիցների գերակշիռ մեծամասնությունը ՀՀ քաղաքացիներ են կամ ազգությամբ հայ օտարերկրյա քաղաքացիներ, ինչն իր հերթին վկայում է այդ գույքի նպատակային օգտագործման մասին: Ընդհանուր առմամբ՝ ոչ ռեզիդենտների ներգրավվածությունն անշարժ գույքի առուվաճառքի գործարքներում էական չէ և բացատրվում է ողջամիտ հանգամանքներով: Որոշ նոտարների մոտ առկա են դժվարություններ գույքի ծագման աղբյուրը և իրական շահառուներին պարզելու տեսանկյունից: Ռիելթորների կողմից ԿԳՀ-ներ չտրամադրելը արդիական է և անհրաժեշտ է ԿԳՀ-ների տրամադրման ուղղությամբ ռիելթորների և վերահսկող մարմնի կողմից աշխատանքների կատարումը:

Իրավաբանական, փաստաբանական, հաշվապահական և աուդիտորական ծառայությունների ոլորտներ

ՀՀ-ում իրավաբանները, փաստաբանները, հաշվապահական և աուդիտորական ծառայություն իրականացնող անձինք գործնականում աննշան մասնակցություն ունեն կամ ընդհանրապես չեն մասնակցում գործառնությունների այնպիսի տեսակների, որոնց համար ՖԱԹՖ-ի հանձնարարականներով նախատեսված է ՀՊՈԽ-ի, հաշվետվականության և այլ պահանջներ: Փաստաբանների դեպքում առկա է ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի օրենսդրությամբ նախատեսված պահանջների կարգավորման սուբյեկտ դառնալու փոքր հավանականության՝ նաև պայմանավորված գաղտնիքի պահպանման օրենսդրական պահանջով: Իրավաբանները, փաստաբանները, հաշվապահները և աուդիտորական ծառայություն իրականացնող անձինք ունեն հաճախորդների պատշաճ ուսումնասիրության, տեղեկությունների պահպանման և Օրենքով նախատեսված այլ պահանջների կատարման ներքին հսկողության բավարար գործիքակազմ ՖԱԹՖ հանձնարարականով նախատեսված գործառնության մասնակցության դեպքում:

Թանկարժեք մետաղների և քարերի դիլերային ծառայությունների ոլորտ

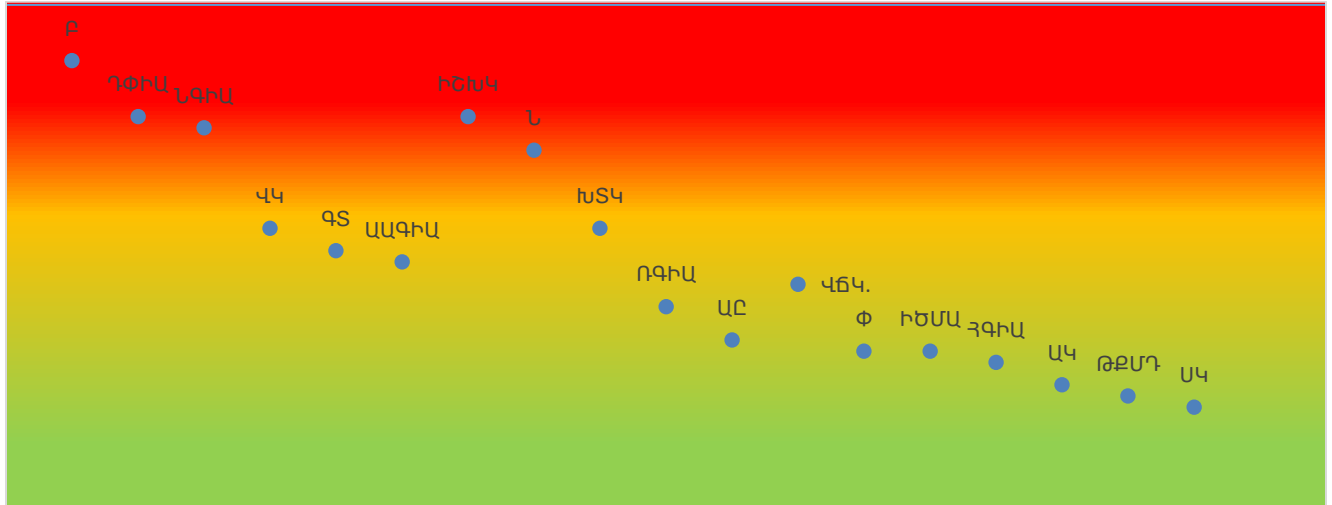
ՀՀ-ում դիվերսիայի հետ նույնացվող ծառայություններ մատուցվում են հիմնականում ոսկերչական գործունեությամբ զբաղվող անհատների և կազմակերպությունների կողմից՝ ոսկերչական արտադրանքի առուվաճառքի տեսքով, որի դեպքում անհատ ձեռնարկատերերի և իրավաբանական անձանց առնչությամբ առկա են կանխիկով գործարքներ կատարելու խիստ սահմանափակումներ: Թանկարժեք մետաղների և քարերի դիվերսիայի՝ ՓԼ/ԱՖ տեսանկյունից ռիսկային գործարքներում ներգրավվածության վերաբերյալ ազդակները գործնականում բացակայում են:

Սակարկությունների կազմակերպման ոլորտ

ՀՀ-ում սակարկությունների կազմակերպիչները մեծամասամբ ներգրավված են բանկերի և ոչ բանկ ֆինանսական հաստատությունների կողմից գրավադրված գույքերի իրացման աճուրդների կազմակերպման աշխատանքներում: Վերոգրյալը վկայում է, որ սակարկությունների կազմակերպիչների հիմնական հաճախորդները ֆինանսական կազմակերպություններն են, իսկ գույքը պատականում է ֆինանսական հաստատությունների հաճախորդներին, որոնց նկատմամբ արդեն իսկ կիրառվել են ՀՊՈԽ-ի պատշաճ գործընթացները: Ընդհանուր առմամբ, ՀՀ-ում գույքի սեփականատերերը նախընտրում են սեփական գույքի վաճառքն իրականացնել դասական եղանակով՝ առանց աճուրդի, մյուս կողմից ՀՀ-ում զարգացած չէ թանկարժեք գույքի՝ աճուրդի միջոցով իրացման պրակտիկան, ինչը վկայում է Փ/ԱՖ նվազագույն ռիսկերի մասին:

ՄԱՏՐԻՑԱ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԵՎ ՈՉ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՓԼ/ԱՖ ՌԻՍԿԵՐԻ

Բ - Բանկեր

ԴՓԻԱ - Դրամական փոխանցում իրականացնող անձինք

ՆԳԻԱ - Ներդրումային գործունեություն իրականացնող անձինք

ԻՇԽԿ - Ինտերնետ շահումով խաղերի կազմակերպիչներ

Ն - Նոտարներ

ՎԿ - Վարկային կազմակերպություններ

ԳՏ - Գրավատներ

ԽՏԿ - Խաղատների կազմակերպիչներ

ԱԱԳԻԱ - Արտարժույթի առավաճառքի գործունեություն իրականացնող անձինք

ՎՃԿ - Վիճակախաղերի կազմակերպիչներ

ՌԳԻԱ - Ռիելթորական գործունեություն իրականացնող անձինք

ԱԸ - Ապահովագրական ընկերություններ

Փ - Փաստաբաններ

ԻԾՄԱ - Իրավաբանական ծառայություններ մատուցող անձինք

ՀԳԻԱ - Հաշվապահական գործունեություն իրականացնող անձինք

ԱԿ - Աուդիտորական կազմակերպություններ և աուդիտորներ

ԹՔՄԴ - Թանկարժեք քարերի և մետաղների դիլերներ

ՍԿ - Սակարկությունների կազմակերպիչներ

Իրավաբանական անձինք

Ընդհանուր առմամբ, երկրում ՓԼ տեսանկյունից առավել ռիսկային են դիտարկվել ՍՊԸ-ները: Այդուհանդերձ, չկա որևէ հիմք կարծելու, որ առկա են ՍՊԸ-ների կողմից ՓԼ սխեմաներում ներգրավվելու բարենպաստ նախադրյալներ չնայած քրեական գործերում, ՖԴԿ ծանուցումներում և ԿԳՀ-ներում հիմնականում ՍՊԸ-ների ներառված լինելու հանգամանքին. ավելի հավանական պատճառներից է ՍՊԸ-ի

կազմակերպարավական ձևի առանձնահատկությունները, ինչի մասին վկայում է նաև միջազգային փորձը և գրանցված իրավաբանական անձանց կազմում ՍՊԸ-ների քանակական գերազանցությունը: Իրավաբանական անձանց ՓԼ/ԱՖ խոցելիության վերաբերյալ իրավապահ մարմինների գնահատականներն այլևս առավելապես չեն պայմանավորվում բանկային գաղտնիքի ձեռքբերման սահմանափակումներով, ինչն արձանագրվել է 2017-2020թթ ՌԱԳ-ի արդյունքներով: Օրենսդրական բարեփոխումները և ռազմավարական նախաձեռնությունները, որոնք միտված են իրավաբանական անձանց թափանցիկության ապահովմանը, այդ թվում՝ իրական շահառուի ինստիտուտի զարգացմանը, ինչպես նաև բանկային հաշիվների ռեեստրով իրական շահառուի տվյալների նախատեսման հնարավորությունը, էականորեն կարող են նվազեցնել տեղական իրավաբանական անձանց ՓԼ/ԱՖ խոցելիությունը և ՓԼ/ԱՖ նպատակներով օգտագործման կամ չարաշահման դեպքերը: Այդուհանդերձ, բարդ կազմակերպարավական ձև կամ կառուցվածք ունեցող ոչ ռեզիդենտ իրավաբանական անձանց, այդ թվում՝ վերջինների իրական շահառուների ներգրավվածությամբ դեպքերի բացահայտման հետ կապված դժվարությունները դեռևս արդիական են և կարող են նպաստել ՓԼ/ԱՖ խոցելիության աճին:

Ոչ առևտրային կազմակերպությունները

ՀՀ-ում բոլոր ՈԱԿ-ները ենթակա են վերահսկողության, գործունեության վերաբերյալ հրապարակում են տարեկան հաշվետվություններ, երկրում գրանցված ՈԱԿ-ների բացարձակ մեծամասնությունը գործունեություն է ծավալում ՀՀ-ում, որոնք սպասարկվում են բանկերում, դրանց սպասարկման առնչությամբ կիրառվում է ռիսկահենք մոտեցում: Երկրում գործող ավելի քան 10000 ՈԱԿ-ներից ՖԱԹՖ-ի հասկացությանը համապատասխանում են 1,1 հազար ՈԱԿ-ներ, որոնցից 15-ը (շուրջ 1.5%-ը) դիտարկվել են ԱՖ տեսանկյունից առավել ռիսկային: ԱՖ տեսանկյունից ռիսկային երկրների հետ առնչությունները սահմանափակվում են հայկական Սփյուռքի կենտրոններով, այդպիսի երկրների ռեզիդենտների հետ կատարված գործարքներում ներգրավված են փոքրածավալ միջոցներ: Ընդհանուր առմամբ, Հայաստանում ահաբեկչական գործունեության և ԱՖ-ի համար բացակայում են նպաստավոր նախապայմանները:

ՌԻՍԿԵՐԻ ՄԱՏՐԻՑԱ

ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐԸ

ՓՈՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՏԱՐԻՐԵՐԸ	ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆԸ	ՄԻՏՈՒՄԸ
ՓԼ սպառնալիքները		
Նախորդող հանցագործություններ	2	↔
Հանցավոր գույքի գնահատված չափը	2	↔
Վերլուծությունների հիմքում ընկած ազդակները	3	↔
ԱՖ սպառնալիքները		
Նպաստավոր նախապայմանների առկայությունը	1	↔
Ահաբեկչության և ԱՖ դեպքերը		
Ռիսկային երկրների հետ առնչությունները		
Վերլուծությունների հիմքում ընկած ազդակները		

ԽՈՑԵԼԻՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՓՈՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՏԱՐԻՐԵՐԸ	ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆԸ	ՄԻՏՈՒՄԸ	ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆԸ	ՄԻՏՈՒՄԸ
	ՓԼ		ԱՖ	
Իրավական համակարգը				
Ոլորտային օրենսդրության զարգացումները	2	↓	2	↓
Հարակից ոլորտներում օրենսդրական զարգացումները	2	↓	2	↓
Ինստիտուցիոնալ համակարգը				
Ֆինանսական հետախուզության մարմինը	2	↔	2	↔
Իրավապահ մարմինները	3	↓	3	↓
Դատական համակարգը	3	↓	3	↓
Ֆինանսական հաստատությունների վերահսկող մարմինը	2	↔	2	↔
Ոչ ֆինանսական հաստատությունների վերահսկող մարմինները	3	↓	3	↓
Տվյալների հավաստիությունն ու օգտագործելիությունը	2	↔	2	↔
Միջազգային համագործակցությունը	2	↔	2	↔
Ներպետական համագործակցությունը	2	↔	2	↔
Բռնագրավումը	2	↔	2	↔

Ահաբեկչության և ԱՖ դեմ պայքարի լրացուցիչ կանխարգելիչ միջոցառումները	-		1	↔
Մասնավոր հատվածը				
Ֆինանսական հաստատությունները	2	↔	2	↔
Ոչ ֆինանսական հաստատությունները	1	↔	1	↔
Իրավաբանական անձինք	2	↔	2	↔
Ոչ առևտրային կազմակերպությունները	-		1	↔

Սանդղակները.

Գնահատականը		Միտումը	
Շատ բարձր	4	Աննախադեպ աճող	
Բարձր	3	Աճող	
Միջին	2	Կայուն	
Ցածր	1	Նվազող	

ՓԼ/ԱՖ սպառնալիքների և խոցելիությունների ամփոփ գնահատականները հետևյալն են.

- ՓԼ սպառնալիքներ՝ միջին (2 միավոր).
- ԱՖ սպառնալիքներ՝ ցածր (1 միավոր).
- ՓԼ խոցելիություններ՝ միջին (2 միավոր).
- ԱՖ խոցելիություններ՝ միջին (2 միավոր):

«2017-2020թթ. Հայաստանի Հանրապետությունում փողերի լվացման, ահաբեկչության ֆինանսավորման և զանգվածային ոչնչացման զենքի տարածման ֆինանսավորման ռիսկերի ազգային գնահատման մեթոդաբանության» 30-րդ կետի համաձայն՝ ՓԼ սպառնալիքների և խոցելիությունների գնահատականների համադրման արդյունքում ՓԼ մնացորդային ռիսկը գնահատվում է **միջին**, իսկ ԱՖ սպառնալիքների և խոցելիությունների գնահատականների համադրման արդյունքում ԱՖ մնացորդային ռիսկը գնահատվում է **ցածր**:

ՓԼ/ԱՖ ՄՆԱՑՈՐԴԱՅԻՆ ՌԻՍԿԵՐԸ՝ ԸՍՏ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴԵՐԱԿԱՏԱՐՆԵՐԻ

Իրավապահ և դատական համակարգ

1. Հեռահաղորդակցության և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ հափշտակված և թմրամիջոցների իրացումից ստացված գումարներն օրինականացնելը.
2. Ստվերային ձեռնարկատիրական գործունեություն ծավալելու ձևով գոյացած հասույթը հարկման դաշտից թաքցնելու, հարկային հաշվետվություններում կեղծ տվյալների մուտքագրմամբ չվճարված հարկերը տարբեր ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, այդ թվում՝ ՀՀ-ում տնտեսական գործունեություն չիրականացրած իրավաբանական անձին փոխանցելու եղանակով օրինականացնելը.
3. Իշխանական լիազորությունների չարաշահմամբ համայնքային սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքերը կադաստրային արժեքից անհամեմատ ցածր գնով օտարելու, այլ անձանց անվամբ ձևական պայմանագրեր կնքելու, առանց ծառայությունների մատուցման պայմանագրեր կնքելու եղանակով պետական բյուջեից հափշտակված գումարներն օրինականացնելը.
4. ՓԼ գործերի քննության արդյունավետությանը խոչընդոտող գործոններով (մեծաքանակ քրեական վարույթները, դատաքննության ձգձգումները, նոր տեխնոլոգիաները, գիտելիքների պակասը) պայմանավորված՝ 1-3 կետերով նախատեսված ՓԼ հանցագործությունները ոչ բավարար չափով բացահայտելը, հանցանք կատարած անձանց չպատժելը և գույքը չբռնագրավելը.

Մասնավոր հատված և վերահսկող մարմիններ

1. Բանկային քարտի տվյալների ապօրինի ձեռքբերմամբ քարտում առկա միջոցները այլ բանկային, էլեկտրոնային դրամապանակների, այդ թվում՝ խաղային հաշիվներին փոխանցելու և կրիպտոակտիվների փոխարկելու սխեմաներ (*Բանկեր, դրամական փոխանցում իրականացնող անձինք, ինտերնետ շահումով խաղի կազմակերպիչներ*),
2. Բանկային, էլեկտրոնային դրամապանակների, այդ թվում՝ խաղային հաշիվների օգտագործմամբ թմրանյութերի դիմաց վճարումները կրիպտոակտիվներով կատարելու, թմրամիջոցների իրացումից ստացված միջոցները կրիպտոակտիվների առուվաճառքով զբաղվող հարթակներին

փոխանցելու և կրիպտոակտիվների փոխարկելու սխեմաներ (*Քանկեր, դրամական փոխանցում իրականացնող անձինք, ինտերնետ շահումով խաղի կազմակերպիչներ*).

3. Քաղաքական ազդեցություն ունեցող անձանց կամ վերջինների հետ փոխկապակցված անձանց հաշիվներին գումարները կանխիկ մուտքագրելու, ավանդադնելու, անշարժ գույք ձեռքբերելու նպատակով գումարները հաշիվներից ելքագրելու կամ այլ երկիր փոխանցելու սխեմաներ (*Քանկեր*).
4. Հարկային պարտավորություններից խուսափելուն միտված՝ ֆիզիկական անձանց բանկային հաշիվներին կանխիկ մուտքագրելու կամ բանկային հաշիվներով ապրանքների և ծառայությունների համար վճարումներ իրականացնելու սխեմաներ(*Քանկեր*).
5. ՀՀ բանկային համակարգի միջոցով ֆինանսական միջոցների տարանցիկ փոխանցումներին առնչվող սխեմաներ, այդ թվում՝ ՀՀ-ում ընկերություն հիմնադրելու և իբրև մատուցված ծառայության կամ ապրանքի դիմաց վճարվող գումարներ փոխանցելու, արտասահմանյան թողարկողների կողմից տարբեր ֆինանսական գործիքներում ներդրումների քողի տակ գործարքներ կատարելու միջոցով (*Քանկեր*).
6. Անշարժ գույքի առուվաճառքի խոշոր պայմանագրերում շուկայական բարձր արժեքով գույքն ակնհայտորեն ցածր արժեքով նախատեսելու և պայմանագիրը վավերացնելու կամ վավերացնելու առաջարկ ներկայացնելու սխեմաներ (*Նոտարներ*).
7. Բավարար չափով ռիսկահենք վերահսկողության (ռիսկերը չգնահատելը կամ մասնակի գնահատելը, ստուգումների ցածր քանակը, խախտումներ չարձանագրելը կամ ոչ բավարար չափով արձանագրելը) չիրականացմամբ պայմանավորված՝ 1-6 կետերով նախատեսված սխեմաների առնչությամբ հաշվետվություն տրամադրող անձի ներքին հսկողության ոչ բավարար գործընթացների առկայությունը չբացահայտելը և պատասխանավության միջոց չկիրառելը (*Վերահսկող մարմիններ*).